

Джеръм К. Джеръм

Човекът, който искаше да
ръководи

Разказвах ми – имам основание напълно да вярвам на това, защото го чух от хора, които добре го познават, – че когато бил на година и половина, той горчиво плачел, заедно баба му не му позволявала да я храни с лъжичка. На три и половина години едва го измъкнали жив от бъчвата за събиране на дъждовна вода, в която бил влязъл, за да научи една жаба да плува.

Две години след това едва не загубил лявото си око, когато показвал на котката как да пренася котенцата си, без да им причинява болка. Горещо-долу по същото време го ужилила пчела, която той искал да премести от един цвят, където според него тя напразно си губела времето, на друг – много по-богат с прашец.

Той изгарял от желание да помага на другите. Бил в състояние да прекара цяла сутрин при старата квачка, за да ѝ обяснява как да мъти яйцата; с готовност жертвувал следобедната разходка за ягоди и оставал в къщи, за да троши орехи за любимата си катеричка. Още преди седемгодишната си възраст обяснявал на майка си как да се отнася към децата и укорявал баща си, че не го възпитава правилно.

В детството си най-много от всичко обичал да „наглежда“ другите деца. На него това му доставяло огромно удоволствие, но на децата – не чак толкова. Доброволно се нагърбвал с това не леко задължение, без да мисли за награда или благодарност. Безразлично му било дали тези деца са по-големи или по-малки, по-силни или по-слаби от него; където и да ги срещнел, той веднага започвал да ги наглежда. Веднъж, по време на училищен излет, от една отдалечена част на гората се чули жални виковете. Учителят тръгнал нататък, за да разбере каква е работата, и го открил проснат на земята, а отгоре му, яхнал го като кон, братовчедът му – два пъти по-тежък и по-як от него – отмерено го налагал с юмруци. Како освободил нещастника, учителят попитал:

– Ти защо не стоиш да си играеш с малките? Защо се тикаш при този дангалак?

– Извинете, сър, аз го наглеждах.

Той сигурно би наглеждал и Ной, ако му попаднеше под ръка.

Бил много добро момче и в училище на драго сърце позволявал на целия клас да преписва от неговата плоча. Дори настоявал другарите му да правят това, с най-добро намерение. Но тъй като неговите отговори винаги се оказвали абсолютно неверни и се отличавали с една неподражаема, присъща само на него глуповатост, последствията за преписвачите естествено били плачевни; и те, с лекомислието, присъщо на младостта, която не цени добрите подбуди, а гледа само резултатите, го

причаквали на изхода и го напердашвали.

Цялата му енергия се изразходвала за поучаване на другите и за собствените му работи не оставало нищо. Той водел неопитни младежи в къщи и ги учел да се боксират.

– Хайде, опитай се да ме удариш по носа – казвал той, заемайки отбранителна позиция. – Не бой се, удрай с всичка сила.

И младежът удрял... Когато нашият герой отново дойдел на себе си и кръвта, която шуртяла от носа му, поспирала, той разпалено обяснявал на противника, че не е извършил всичко както трябва и че той лесно е могъл да се защити, ако ударът е бил нанесен по правилата.

По време на игра на голф, като показвал на новациите как трябва да се удря топката, той на два пъти си удрял крака така, че и след двата случая куцал по цяла седмица. А при игра на крикет веднъж избили от неговата вратичка средната пръчка тъкмо в момента, когато той разпалено обяснявал на един от играчите как трябва да се подава топката. След това дълго спорил с рефера дали в тоя момент е бил въвн от игра, или не.

Разправят, че при едно преминаване през Ламанша по време на буря той изтичал развълнуван на мостика и съобщил на капитана, че „току-що видял светлина на две мили вляво“. А когато пътувал с омнибус, винаги сядал до кочияша и през цялото пътуване му сочел различните препятствия, които биха могли да попречат на движението им.

Тъкмо в омнибуса започна и нашето познанство. Аз седях зад две дами. Кондукторът дойде да ги таксува. Едната дама му даде шестпенсова монета и каза: „До Пикадили Съркьс.“ Дотам цената е два пенса.

– Не – каза другата. – Аз ти дължа шест пенса, ти ми дай четири пенса и аз ще платя и за двете. – И тя подаде на кондуктора един шилинг.

Кондукторът взе шилинга, продупчи два двупенсови билета и се замисли колко пари трябва да върне.

– Ето вижте – каза дамата, която му беше дала шилинга. – Дайте на приятелката ми четири пенса. – Кондукторът я послуша. – Сега пък ти ми дай тия четири пенса. – Приятелката ѝ ги даде. – А вие – отново се обърна тя към кондуктора – ми дайте осем пенса и всички ще бъдем начисто.

Кондукторът недоверчиво и с неохота ѝ отброи осем пенса: една монета от шест пенса – същата, която бе получил от първата дама, – една от едно пени и две от по половин пени, които извади от чантата си. После се отдалечи, като мърмореше под носа си, че в задълженията му

не влиза да смята светкавично като сметачна машина.

– Сега – обърна се по-възрастната дама към по-младата – аз ви дължа един шилинг.

Мислех, че с това инцидентът е приключил, но изведнъж един червендалест джентълмен, който седеше от другата страна на пътеката, извика с гръмлив глас:

– Ей, кондуктора, вие измавихте тези дами с четири пенса.

– Кой кого е измамил с четири пенса? – реагира с възмущение кондукторът от горното стъпало. – Билетът струва два пенса.

– Два пъти по два пенса не прави осем пенса! – енергично възрази червендалестият джентълмен. – Вие колко му дадохте, госпожо? – обърна се той към първата дама.

– Аз му дадох шест пенса – отговори дамата, като погледна в портмонето си. – А след това, нали помниш, дадох на теб още четири пенса – добави тя, обръщайки се към спътницата си.

– Скъпичко са ви излезли билетчетата – подхвърли един простоват пътник, който седеше отзад.

– Не, това не е възможно, мила! – отвърна другата дама. – Та аз още от самото начало ти дължах шест пенса.

– Аз ти дадох... – настояваше първата.

– Вие нали ми дадохте един шилинг – каза кондукторът, като се върна отново и посочи обвиняващо с пръст по-възрастната дама.

Тя кимна утвърдително.

– А аз ви дадох една шестпенсова монета и две по едно пени, така ли беше?

Дамата потвърди.

– Пък аз, нали си спомняш, ги дадох на теб – подхвана втората дама, като се обърна към първата.

– В такъв случай излиза, че мен са ме измамили с четири пенса! – извика кондукторът.

Тук отново се намеси червендалестият джентълмен:

– Но другата дама предварително ви даде шест пенса.

– Пък аз ги дадох на нея – и кондукторът пак посочи обвиняващо с пръста си по-възрастната дама. – Тези проклети шест пенса не са у мен. Претърсете чантата ми, ако искате! В нея няма нито една монета от шест пенса.

Вече никой не помнеше как в действителност бяха се развили нещата и всички спореха, като противоречаха и на себе си, и на другите.

Червендалестият джентълмен се нагърби със задачата да

възстанови справедливостта и преди омнибусът да стигне до Пикадили Съркъс, трима пътника вече заявиха, че ще се оплачат от кондуктора заради непристойния му език. Кондукторът извика полицаи и с негово съдействие записа имената и адресите на двете дами с намерение чрез съда да си получи от тях четирите пенса (впрочем дамите много искаха да му ги дадат, но червендалестият джентълмен не им позволи). Накрая помладата дама беше вече твърдо уверена, че приятелката ѝ е искала да я измами, а по-възрастната се обиди и се разрида.

Червендалестият джентълмен продължи заедно с мен до гара Черинг Крос. На касата се оказа, че ще пътуваме до една и съща спирка и ние тръгнахме заедно. През целия път той продължи да говори за четирите пенса.

Разделихме се при нашата врата и той изказа необикновено голяма радост от обстоятелството, че сме съседи. Не можах да разбера с какво му станах толкова симпатичен. (През цялото време така ми досаждаше, че се стараех да се държа колкото мога по-хладно.) По-късно обаче научих, че имал необичайната склонност да се възхищава от всеки, който не го обиждал открито.

След три дни той се втурна в кабинета ми без предупреждение – явно се считаше вече за мой най-близък приятел – и ме помоли да го извиня, че не се е отбил по-рано. И аз, разбира се, го извиних.

– На идване срещнах пощаджията – каза той и ми подаде един син плик. – Даде ми това за вас.

Видях, че е сметката за водата.

– Трябва да възразим – продължи той. – Това е сметката за водата до двацет и девети септември. Защо ще я плащате предварително, сега сме едва юни.

Отговорих му, че сметката за водата, така или иначе, трябва да се плаща и за мене е все едно дали ще я платя през юни или през септември.

– Работата не е в това – разгорещи се той. – Важен е принципът. Защо ще плащате за вода, която още не сте изразходвали? Какво право имат те да изискват от вас да плащате това, което още не дължите?

Той говореше убедително и аз бях толкова глупав, че започнах да го слушам. След половин час успя да ми внуши, че в случая става дума за моите човешки и граждански права и че ако платя тези четиринайсет шилинга и десет пенса през юни вместо през септември, ще бъда недостоен за ония привилегии и права, завещани ми от прадедите, за които те са се борили и са умирали.

Доказа ми неопровержимо, че водоснабдителната компания не е права и аз написах по негово внушение язвително писмо до директора.

В отговора си секретарят на компанията ми писа, че пред вид на отношението, което аз съм взел, те са принудени да отнесат случая до съда и наказваше надежда, че моят адвокат ще поеме грижата за защитата на интересите ми.

Показах писмото на Попълтън, и той остана във възторг.

– Оставете тази работа на мене – каза той, като пхна писмото в джоба си. – Ще им дадем да разберат.

И аз оставих работата на него. Единственото ми оправдание за това беше само обстоятелството, че в момента бях много зает. Пиших някакво произведение – от рода на ония, които тогава наричаха драма-комедия – и малкото количество разум, което притежавах, беше изцяло погълнато от него.

Решението на мировия съдия охлади до известна степен ентузиазма ми, но още повече разпали упоритостта на моя нов приятел. Всички мирови съдии – каза той – били безмозъчни стари тъпаци. Трябвало случаят да се разгледа от по-висока инстанция.

В следващата инстанция съдията – един приятен стар джентълмен – каза, че като вземал пред вид неяснотата на забележката към съответния параграф на закона, считал, че може да бъде освободен от плащането на съдебните разходи на водоснабдителната компания. Благодарение на това делото не ми излезе много скъпо – само някакви си петдесет лири, в които влизаха и първоначалните четиринадесет шилинга и десет пенса.

След тази история отношенията ни малко поохладняха. Но тъй като бяхме съседи, често се случваше да го срещам, а още по-често – да слушам за него.

На баловете и вечеринките той беше централна фигура и тогава, особено ако беше в добро настроение, ставаше най-досаден. Едва ли има човек, който да е полагал толкова усилия за развлеченията на другите и в същото време да е навявал толкова скука на всички.

Една коледна вечер отидох у един мой приятел и заварих четиринайсет или петнайсет възрастни дами и джентълмени старателно да припкат около една редица кресла, наредени в средата на стаята. Попълтън свиреше на пиано. От време на време той внезапно спираше и всички, зарадвани от паузата, падаха изтощени в креслата; всички освен един, за когото не оставаше кресло и той бързаше тихичко да се измъкне, изпратен от завистливите погледи на останалите.

Стоях на вратата и наблюдавах тази необикновена сцена. След

известно време към мен се приближи един от напусналите играта щастливци и аз го помолих да ми обясни какво означава тази церемония.

– Не ме питайте – отвърна той раздражено. – Още една идиотска измишльотина на Попълтън. – И добави с озлобление: – А после ще трябва да играем на залагане.

Прислужницата изчакваше удобен момент, за да съобщи за моето идване, но аз я помолих да не съобщава нищо, като придружих молбата с един шилинг, и незабелязано се измъкнах.

След хубава вечеря Попълтън обикновено предлагаше да се организират танци и караше един или друг от гостите да му помогне да съберат килима или да преместят пианото в другия ъгъл.

Той знаеше толкова много общи игри, че съвсем спокойно би могъл да си отвори собствен ад. По средата на някой интересен разговор или тъкмо когато си в приятно тет-а тет с хубава дама, той неочаквано ще се втурне към теб: „Хайде, по-бързо! Ще играем на литературни въпроси!“ Помъква те към масата, слага пред теб лист и молив и настоява да опишеш любимата си героиня от роман. И докато не го направиш, не те оставя на мира.

Той никак не се щадеше. Винаги пръв предлагаше услугите си да изпрати някоя възрастна дама до гарата и не я оставяше, докато не я настанеше благополучно в погрешния влак. Започваше с децата игра на диви зверове и така ги наплашваше, че след това цяла нощ те не можеха да заспят от страх.

Постоянно беше изпълнен с добри намерения и затова с пълно основание можеше да бъде наречен най-добрият човек на света. Никога не отиваше при болни, без да им занесе някакво лакомство, което обикновено се оказваше вредно за болния и можеше само да влоши състоянието му. Организираще за своя сметка разходки с яхта и канеше хора, които не понасят люлеенето, а когато те започваха да страдат и да се оплакват, приемаше това за черна неблагодарност.

Любимата му роля беше ролята на организатор и разпоредител на сватби. Веднъж така добре пресметна всичко, че младоженката застана пред олтара три четвърти час по-рано от младоженеца и с това помрачи деня, който трябваше да донесе на всички само радост. При друг случай пък забрави да повика свещеник. Винаги обаче беше готов да си признае грешката, която е направил.

При погребения също играеше първа роля, като внушаваше на съкрушените от скръб роднини колко по-хубаво е всъщност за всички, че покойният най-сетне е умрял, и изказваше благочестивата надежда, че и

те скоро ще го последват.

Най-голяма радост обаче му доставяше участието в семейните разправи на другите. Нито една семейна кавга на цели мили наоколо не минаваше без него. Той започваше обикновено като помирител, а завършваше като главен свидетел на ищеца.

Ако беше журналист или политически деятел, неговото изключително умение да се ориентира в чуждите работи би му спечелило уважение. Грешката му беше в това, че се стремеше да приложи дарбата си на практика.

КРАЙ

© 1970 Красимира Тодорова, превод от английски

Jerome K. Jerome
The Man Who Would Manage, 1897

Сканиране, разпознаване и редакция: Теодора, 2008

Публикация

Джером К. Джером
Празни мисли на един празен човек
Избрани разкази
Издавателство „Народна култура“, София, 1970
Съставителство и превод от английски: Красимира Тодорова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7354>]